

15. Abnormální chování

Abnormální chování v chovech prasat vzniká v důsledku nevhodného prostředí chudého na podněty, velkou koncentrací zvířat na malém prostoru, nemožnosti uplatňovat přirozené prvky chování jako je rytí a dalšími vlivy souvisejícími s ne zcela ideálními podmínkami ustájení umožňujícími projevy všechny prvky přirozeného chování.

15.1. Okusování ocasů

Okusování ocásků patří mezi nejzávažnější projev nežádoucího chování u prasat. Nejčastějšími příčinami vzniku této poruchy chování je nedostatek krmení nebo jeho nesprávná skladba, chudé prostředí a nuda, špatná kvalita ovzduší, přílišná hustota obsazení kotečů, zdravotní stav, stav zubů a mnoho dalšího. Okusování ocásků často začíná tím, že sele manipuluje a hraje si s ocáskem selete druhého, protože se nudí nebo jde o přesměrování potřeby rytí a manipulace tlamou, aniž by přitom ocas nějak poškozovalo. Jde o projev přirozeného chování, zkoumání a není v něm agrese. Pokud však při této manipulaci dojde k poškození ocasu, velmi rychle se problém rozvíjí a zhoršuje, protože ostatní prasata jsou přitahována pachem krve. Dalším důvodem, proč dochází k okusování ocásků, může být frustrace a stres, například při nemožnosti dostat se ke krmení a je mnohem razantnější než první uvedený důvod okusování. Ocas prasat není příliš inervován v jeho koncové části, proto jej okusovaná prasata velmi dlouho tolerují. Při hojení navíc svědí a tak pak prasata další kousání tolerují o to více. K tomuto problému přispívá také velké množství prasat na malém prostoru, kde dochází k častým konfliktům a nemožnosti submisivních prasat dominantnějším uhnout nebo před nimi utéct.

Počáteční zarudnutí ocásků bývá snadno přehlédnutelné a začne být viditelné až ve chvíli, kdy dochází ke krvácejícím ranám nebo dokonce k úplnému odstranění ocasu. Tyto rány jsou vstupním otvorem k infekci, která se dále může šířit tělem například krevní cestou a může dojít k znehodnocení masa takového prasete. Odstranění poslední třetiny ocásku je častým řešením tohoto problému ve velkochovech, poté se pahýlošetří dezinfekčními nebo hojivými prostředky, nejlépe s odpudivou chutí nebo vůní pro ostatní prasata.

15.2. Kanibalismus

Tato porucha často vzniká z okusování různých částí těla ostatních selat. Pach krve způsobí, že u zvířat roste agresivita a sklony ke kanibalismu. Mimo ocásky z předchozího textu se jedná o okusování uší jiných prasat, speciální formou je usmrcení selat popřípadě jejich sežrání matkou po porodu.

15.3. Požírání selat

K situaci, kdy prasnice po porodu sežere nebo usmrtí některá ze svých selat, může docházet důsledkem nevhodného ustájení, kdy se v kleci nemůže otočit, postarat se o selata ani reagovat na jejich volání. Situace vyústí ve velký stres a následuje pokousání nebo usmrcení selat. U divokých prasat a prasat chovaných v extenzivních chovech toto chování není zaznamenáno, ale jde o těžko pozorovatelný jev. Podobná situace může nastat při tzv. puerperální neuróze prasnic, kdy prasnice má strach a je agresivní během porodu. Pokud se sele dostane do blízkosti její hlavy, je pokousáno, ale nedojde k jeho sežrání, na rozdíl od kanibalismu. Vlivem vyšších hladin adrenalinu v důsledku strachu dochází k prodloužení doby porodu. V tomto případě jde zřejmě o genetickou predispozici.

K požírání selat dochází bezprostředně po porodu asi u 0,3 % prasnic a je častější u prasniček. U prasniček, které usmrtí některá ze svých selat v prvním vrhu, je větší pravděpodobnost, že to zopakují i u následujících vrhů.

15.4. Agresivní chování

Agresivní chování je multifaktoriálním problémem, jehož příčina nemusí být vždy zcela jasná. Předpokládá se genetická predispozice, dominantní postavení, nevhodná interpretace člověkem, nestimulační prostředí, předčasný odstav a obdobně.

Agresivita u prasat není obvyklá, může přirozeně vzniknout spíše mezi individuálními jedinci v případě krátkodobého souboje o potravu a typicky u selat při bojích o nejlepší struky prasnice. Tato agrese je však velmi krátkodobá záležitost a ustává okamžitě po vyřešení

konkrétního problému. Prasata udržují klid ve skupině vyhýbáním se ostatním prasatům, v případě intenzivních chovů to však není možné vzhledem k vysoké hustotě zvířat a malého prostoru, kde nemá podřízený jedinec možnost utéct a souboji se vyhnout. Tyto boje vedou ke zvýšenému stresu u prasat a k častějším střetům.

V případě chovu prasnic se agresivita může objevovat během období ustájení ve skupinách, obzvláště na začátku této doby, kdy se setkávají s cizími prasnicemi a dochází k soubojům při ustanovení hierarchie. Tato agrese však obvykle trvá krátkou dobu, několik hodin, a poté je skupina ustálena. Dalším podnětem k agresivitě je však krmení, protože prasnice jsou krmeny méně nebo méně často, mohou být více hladové a při předložení potravy o ni mohou bojovat. Dalším faktorem je opět málo prostoru, kdy podřízené prasnice nemají možnost se vyhýbat dominantnějším jedincům.

Agresivita vůči člověku se může objevovat u pet prasat. Majitelé si někdy toto chování vysvětlují jako ochranu teritoria, ovšem prase není teritoriální zvíře, mimo ochranu hnízda v případě rodičích prasnic nebo při ochraně novorozených selat v hnízdě. V domácnosti jde spíše o dominantní agresivitu, kterou prase určitým způsobem naznačuje a majitel těmto projevům nerozumí. Nepochopení ze strany člověka časem vede k vystupňování problému a agresivitě prasete, které se cítí dominantním, vůči člověku. Může se tak stát i v případě návštěv, kdy prase bere nově příchozí jako jiná prasata ve skupině, s kterými je nutno bojovat o pozici. Ohrožené jsou zejména děti, které před prasetem uhýbají a ujišťují ho tak v pozici vedoucího člena a mohou být v nebezpečí, pokud se posléze prase pokusí například přesunout z jeho oblíbeného místa nebo mu odebrat potravu. Často se to děje u preferovaných míst, protože při dostatku až nadbytku potravy v domácí péči prasata nemají důvod kvůli tomuto zdroji soupeřit. V rámci prevence vzniku agresivních projevů je vhodné při míchání skupin nebo seznamování cizích prasat použít zábrany, přes které se prasata vidí, cítí a mohou mít omezený kontakt.

Agresivní chování mezi prasaty a jinými druhy zvířat nebývá problémem velkochovů, ale může se projevit u pet prasat chovaných ve společnosti psů. Prasata a psi mají rozlišné vizuální a další signály projevující dominanci nebo nesouhlas, kterým druhý těžko porozumí. V takových případech může docházet k útokům a vážným zraněním, rovněž u velkých psů při loveckém instinktu až k zabití prasete. V případě malých plemen může naopak prase poranit psa.

15.5. Belly-nosing

Tato porucha je spojená s časným odstavenem, kdy jsou selata přemístěna do cizího prostředí, místo postupného odstavu jsou rázně oddělena od matky do skupiny neznámých selat. Mají k dispozici pouze tuhou potravu a nemají možnost sát ze struků a masírovat je pro vyvolání ejekce a tuto potřebu chování často přeměňují na jiná selata. Nejčastěji se to děje během 3-7 dnů po odstavu a projevuje se sáním z částí těla jiného selete nebo rytím a naznačováním hledání struku prasnice. Čím dříve jsou selata odstavena, tím je větší riziko vzniku této poruchy. Selata, která sají druhá selata, se méně věnují přijímání potravy a mohou se navzájem zraňovat. Pomoci může například složka tekuté potravy během tohoto období. Může se stát, že se toto chování vyskytne i u starších kategorií prasat, ne však často.

15.6. Stereotypní chování

Stereotypní chování je důsledkem nudy a chudého prostředí. Typické je u prasnic chovaných v individuálních klecích, kdy prasnice nemají mimo podávání krmení žádné zpestření ani podestýlku. Projevem je kousání do mříží nebo jednotvárné pohyby hlavou a nadměrné pití a hraní si s vodou. Pomoci může zavěšená hračka na přední stranu klece, ovšem jde většinou o krátkodobé řešení problému.

Video:

Hra s vodou u prasnice.

<https://youtu.be/7wTKt7QEMbA>

Foto:

Kousání mříží. Mimo poruchu chování také může jít o projev související se zdravotním problémem, například vředy žaludku.

15.7. Prevence vzniku poruch chování

Předcházení problémům s chováním lze rozlišovat v rámci hospodářské a zájmové činnosti. U pet prasat je důležitá zejména znalost etologie prasat a předcházení neporozumění kvůli neznalosti projevů chování majitele prasete. Důležitá je vhodná manipulace. Prasata například není vhodné zvedat, protože prasnice svá mláďata nepřenáší, a tato manipulace asociuje manipulaci predátorem. Prasata při tomto způsobu manipulace velmi hlasitě a pronikavě kvičí, jak je známé například při zvedání selat. Šetrné zacházení zejména se selaty

může snížit jejich strach z člověka v dospělém věku. Mladé prase by rovněž mělo být stimulováno předměty a hračkami, se kterými si může hrát a rozvíjet své schopnosti. Hra povzbuzuje zvědavost a zároveň snižuje strach z neznámých předmětů, se kterými se později setkávají a také dostatečně rozptylují jejich pozornost a nedochází ke vzniku stereotypních a dalších poruch chování. Vůbec nejdůležitějším je dopřát prasatům společnost dalších prasat ve vhodné struktuře, množství a dostatečně velkém prostoru společně s možností rytí.